

Božić

Napisao Zoran Šukić
sreda, 06 januar 2010 23:53

Božić se praznuje kao uspomena na dan rođenja Gospoda Isusa Hrista, Sina Božijeg, Spasitelja svijeta.

To je praznik rađanja novog života, praznik djece i djetinjstva, praznik roditeljstva, očinstva i materинства.

Svi Božićni običaji i obredi imaju jedan osnovni smisao i svode se na jedan cilj: umoliti Boga da sačuva i uveća imanje i porodicu domaćina. Sve je to izraženo u kratkoj narodnoj zdravici i molitvi o Božiću: "Daj, Bože, zdravlja i veselja u ovom domu, neka nam se rađaju zdrava dječica, neka nam Rađa žito i Lozica, neka nam se uvećava imovina u polju, Toru i oboru !

Sub Badnjim danom počinje božićno slavlje

Dan uoči Božića, 6. januara, zove se Badnji dan. Naziv je dobio po tome Jer se toga dana siječe i unosi badnjak u kuću. Sub Ovim danom već počinje božićno slavlje.

Božić

Napisao Zoran Šukić
sreda, 06 januar 2010 23:53

Ujutro rano, već u zoru, pucanjem iz pušaka i prangija objavljuje se polazak u Sumu po badnjak. Cim svane Lozi se vatra i pristavlja se uz nju pečenica. Žene u kući mijese božićne kolače, torte, pripremaju raznovrsnu i tradicionalnu trpezu za Božić.

Na Badnji dan ujutro rano siječe se i donosi pred kuću badnjak. Badnjak je obično mlado, hrastovo drvo ili cerovo. Uveče, uoči Božića, badnjak se presijeca ja zajedno sa slamom i pečenicom unosi u kuću.

Prije izlaska sunca, na Badnji dan, domaćin sa sinovima ili unucima odlazi u Sumu da siječe badnjak. Bira se obično mlad i prav Cerić, ako nema cerića, može i hrast.

Stablo cerića treba da bude toliko da ga domaćin na ramenu može donijeti kući. Kada izabere odgovarajuće drvo, domaćin se okrene istoku, tri puta se prekrsti, pomene Boga, SVOJU slavu i sutrašnji praznik, uzima sjekiru u ruke i siječe badnjak.

Badnjak se siječe i zasijeca sjekirom ukoso, ja se sa istočne strane. Po narodnom vjerovanju, badnjak se mora posjeći sa tri snažna udarca. Što sjekira od tri puta ne presiječe, dovršava se lomljenjem ili uvrtanjem (sukanjem). Taj dio lomljeni na badnjaku zove se brada i poželjno je da bude na svakom badnjaku.

Vodi se racuna da prilikom pada drvo padne direktno na zemlju. Ne smije se, dakle, zaustaviti na nekom drvetu. Iver od badnjaka se uzima i stavlja među karlice, da bude debeo kajmak kao Iver. Kad se badnjak donese kući, uspravi se uz kuću, pored ulaznih vrata, gdje stoji do uveče.

Badnje veče spaja Badnji dan i Božić

Badnje veče, praktično spaja Badnji dan i Božić. Zato se u našem narodu kaže za neke osobe, koje su bliske i vezane prijateljski, kao da su "Božić i Badnji dan". Uveče, kada padne mrak, domaćin sa sinovima unosi u kuću pečenicu, badnjak i slamu.

Pečenica se nosi na ražnju, obično dvojica nos između sebe, i jedan od njih prvo Stupa desnom nogom preko praga i pozdravlja domaćicu i žensku čeljad riječima: "Dobro veče! Čestit Božić i Badnje veče!" Domaćica i ženska čeljad posipaju pečenicu i domaćina sa zobi i pšenicom,

Božić

Napisao Zoran Šukić
sreda, 06 januar 2010 23:53

odgovarajući: "Dobro veče! Čestiti vi i vaša pečenica!" Pečenica se unosi u sobu gdje se Večera na Badnji dan i Božić na Ruca i prislanja na istočni zid, tamo gdje su ikone i kandilo.

Posto se badnjak prethodno isiječe sa debljeg kraja na tri dijela, veličine da može da stane u šporet ili kakvu peć, unosi se u kuću. Isto se govori i radi kao kad se unosi pečenica. Badnjak se stavlja na OGNJIŠTE, ali posto nema više ognjišta, stavlja se pored šporeta ili peći, ja odmah se jedno drvo Lozi. Tamo gdje nema peći ili šporeta, badnjak se stavlja kod pečenice.

Poslije badnjaka u kuću se unosi slama. Prilikom unošenja slame, domaćin i domaćica govore i postupaju kao kad se unosio badnjak i pečenica, slama se posipa po cijeloj kući. Domaćica u slamu pod stolom, gdje se večera, stavlja razne slatkiše, sitne poklone i igračke, koje djeca traže i pijuču kao pilići. Slama simbolizuje ONU slamu u pećini na kojoj se rodio Hristos.

Kada se unesu pečenica, badnjak i slama, ukućani svi zajedno stanu na molitvu, otpjevaju tropar "Roždestvo tvoje ...", se pomole Bogu, pročitaju molitve koje znaju, jedni drugima čestitaju praznik i Badnje veče i sjedaju za trpezu. Večera je posna, obično se priprema prebranac, svježa ili sušena riba i druga posna jela.

Božić se praznuje tri dana

Najradosniji praznik među svim praznicima kod Srba je Božić. Praznuje se tri dana. Prvi dan Božića je uvijek 7. januar. Na Božić ujutro, prije svitanja, zvone na sva zvona pravoslavnim hramovima, puca se iz pušaka i prangija i objavljuje se dolazak Božića i božićnog slavlja.

Domaćin i najsvečanije svi ukućani oblače odijelo i odlaze u crkvu na jutrenje i božićnu liturgiju. Poslije službe u crkvi se prima nafora i prvo se ona uzima na Božić. Ljudi se pozdravljaju riječima: "Hristos se rodi!" ja otpozdravljaju: "Vaistinu se rodi!"

Valja napomenuti da se tako pozdravlja i govori sve od Božića do Bogojavljenja. Domaćin kada dođe kući iz crkve, pozdravi sve ukućane Ovim božićnim pozdravom i radosnim oni mu otpozdrave ljubeći se međusobno i čestitajući jedni drugima praznik.

Rano ujutro na Božić domaćica zamijesi tijesto od KOJEG Pece pogaču Koja se zove česnica. U nju se stavlja zlatni, srebrni ili obični novčić, odozgo se Bode grančicom badnjaka, ja ta česnica ima ulogu slavskog kolača na Božić.

Kada česnica bude pečena iznosi se na sto gdje je već postavljen Božićni ručak. Domaćin od pečenice za Božić siječe najprije lijevu plećku, glavu I dio od rebara. Kada svi stanu za sto, domaćin Zapali svijeću, uzima kadionicu, okadi ikone, kandilo i sve prisutne, PREDAM nekom mlađem kadionicu koji kadi cijelu kuću.

Ako neko zna, pjeva Božićni tropar, ako ne, čita se "Oce naš" naglas. Kad se završi Molitva pristupa se lomljenju česnice. Česnica se okreće kao slavski Kolac, prelijeva vinom i na kraju lomi. Ona se lomi na onoliko dijelova koliko ima ukućana. Onaj ko dobije dio česnice u kojoj je novčić, po narodnom vjerovanju, bice srećan cijele te godine. Kada se završi lomljenje česnice, ukućani jedni drugima čestitaju praznik i sjedaju za trpezu.

Na Božić, rano prijepodne, u kuću dolazi specijalni gost, koji se obično dogovori sa domaćinom, može da bude i neki Slučajni namjernik, i on se posebno dočekuje u kući, i zove se položajnik.

Položajnik pozdravi dom božićnim pozdravom, Ljubi se sa ukućanima i odlazi kod šporeta. Otvara vrata na šporetu ili peći, ranije na ognjištu, vatru džara i govori zdravicu: "Koliko varnica toliko SREĆICA, koliko varnica toliko Prezren čovjek (novca), koliko varnica toliko u Toru ovaca, koliko varnica toliko prasadi i jaganjaca, koliko varnica, toliko gusaka ja piladi, najviše zdravlja i veselja, Amin, Bože daj ".

Položajnik simbolički predstavlja jedan mudrace koji su pratili zvijezdu sa istoka i došli Hristu novorođenom na poklonjenje. Domaćica posljuje toga posluži položajnika i daruje ga nekim prikladnim poklonom. On je čovjek koji na Božić i za cijelu iduću godinu donosi sreću u kuću.

Običaj je da se na Božić započne neki posao, au poslijepodnevним časovima ide se u goste.

Božić u urbanoj sredini

Božić

Napisao Zoran Šukić
sreda, 06 januar 2010 23:53

Postavlja se pitanje kako slaviti Božić danas, u izmijenjenim uslovima života, naročito u urbanim sredinama, gdje nema ni vatre, ni ognjišta, ni šume, ni drveća i gdje je Nemoguće na visoke spratove podizati veliko drvo i slamu.

Srbi su Božić, isto kao i krsnu slavu, slavili u teškim ratnim uslovima u rovu, na straži, na frontu, Tim prije ga je lakše slaviti u svijetlim, prostranim, toplim i komfornim stanovima, u gradskim sredinama.

Umjesto velikog drveta u crkvi se uzme osveštana grančica badnjaka i slame. Sve se to, zajedno sa pečenicom, uoči Božića unosi u kuću i stavlja ispod Slavske ikone na Istočnom zidu stana ili kuće.

Simbolika

Badnjak simbolički predstavlja ono drvo koje su donijeli i pastiri Koje je pravedni Josip založio u hladnoj pećini, kada se rodio Hristos. Nagovještava i drvo badnjak krsta Hristovog.

Božićna pečenica

Prema narodnim običajima, ovaj običaj je jedna vrsta žrtve Koja se prinosi Bogu i vuče korijene iz vremena prije hrišćanstva vjerovanja, pominje se iu starozavjetnim knjigama. Porijeklo je sigurno iz vremena mnogoboštva, Crkva je ovaj običaj prihvatila i blagoslovila, sa obrazloženjem da poslije Božićnog posta, koji traje šest Sedmica, jaka i mrsna hrana dobro dođe, pogotovo što su tada izuzetno jaki mrazevi i zime. Za pečenicu obično se kolje prase ili jagnje, uz to još neko kolje i priprema pečenu ćurku, gusku ili kokos.